

Asia: VN/26437/2022

Luonnos sosiaali- ja terveystalveluministeriön asetukseksi vähimmäistietosisällöksi

Asetus

Onko asetusluonnos selkeä?

Kyllä

Perustelut miksi.

Asetusluonnos on pääosin selkeä. Logiikassa täytyy olla jonkin verran sisällä, että ymmärtää prosessi-indikaattorien ja tulosindikaattorien merkityksen. Kunnan ja hyvinvointialueen indikaattoreissa on osittaista päällekkäisyyttä. Asetusluonnoksessa ei ole määritelmää johtamisen vähimmäistiedosta, vaan puhutaan tiedon seurannan vähimmäistiedosta (§1). Selvyyden vuoksi asiaa tulisi täsmentää. Hyvinvointialueen johtamisessa tullaan tarvitsemaan johtamisen tueksi laajemmin tietoa, kuin mitä asetusluonnoksessa tällä hetkellä on.

Arvionne tietojärjestelmävaikutuksista.

Valtaosa indikaattoritietosisällöstä nousee Sotkanet -indikaattoripankista tai Sote-kuva -mittaristosta. Osa indikaattorisällöistä nousee muiden, kuin sotealan tietopankeista. Tuleeko tällöin riski, että tietojen saatavuus vaarantuu ja tietosisällöt eivät ole riittävästi kaikkien niitä tarvitsevien käytettävissä? Hyvinvointialueet tarvitsevat nk. johdon työpöytä -tyyppisen ratkaisun, johon tieto kertyy, muuten on vaarana, että tietoa joudutaan hakemaan eri järjestelmistä ja vertailtavuus mahdollisesti tällöin heikentyy.

Näkemyksenne, saako asetuksella kerättyä riittävät tiedot.

Kyllä, mikäli tietojärjestelmien yhteensopivuus pystytään turvaamaan ja varsinainen johtamisen vähimmäistietosisältö riittävästi täsmentyy. Massiivisia tiedonkeruita tulisi kuitenkin välttää, koska niistä aiheutuu suurta työmäärää hyvinvointialueille.

Hyvinvointialueen johtamisen vähimmäistieto: ensimmäiset tiedot (2-4 §)

Ovatko nämä asetuksen ensiversioon tulevat hyvinvointialueiden kanssa työstetyt, järjestämistehtävässä hyödynnettävät johtamisen vähimmäistiedot osaltaan riittäviä muodostamaan tarvittavan tietokokonaisuuden? Huomioitavaa on, että tietoja tulee tarkastella itsenäisinä tietoina ja suhteessa toisiinsa sekä suhteessa asetukseen seuraavissa vaiheissa tuleviin vähimmäistietoihin.

Ovat pääosin riittävät. Osa tiedoista nousee hyte-indikaattoreista, osa tiedoista kuvaa rakennetta, taloutta ja palvelujen saatavuutta ja on osin päällekkäisiä hyte-indikaattorien kanssa. Mitä ovat varsinaiset johtamista kuvaavat indikaattorit / mittarit hyvinvointialueen järjestämisen näkökulmasta, se jää asetuksen kirjauksessa osittain epäselväksi. 2§ kohdassa 3 oleva kuvaus (Itsestä huolehtiminen) tulee kuvata nykyistä täsmällisemmin ja täsmällisinä indikaattoreina, joilla tieto tulee

kerätä. Muuten saattaa tulla tilanne, jossa eri hyvinvointialueet tulkitsevat ja keräävät tiedon eri tavoin.

Tunnistaen mm. hyvinvointialueenne järjestelmäkehityksen tilanne ja lähtötiedon laatu, millä aikataululla asetuksen vaatimuksen mukaiset johtamisen vähimmäistiedot ovat tuotettavissa?

Vuoden 2024 alussa. Useita asetuksessa mainittuja tietoja kerätään ja tarkastellaan jo tällä hetkellä. Tiedot kuitenkin joudutaan keräämään eri tietokannoista, kaikkia ei saada organisaation omista tietolähteistä.

Ovatko valitut mittarit toteutettavissa 1.1.2024 lähtien?

Kyllä, mikäli tietojärjestelmien yhteensopivuus pystytään turvaamaan.

Hyvinvointialueen ja kunnan hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman vähimmäistieto (5-13 §)

Ovatko ensimmäiset valitut mittarit hyvinvointikertomustyön kannalta tarkoituksenmukaiset?

Pääosin kyllä. Mittarien spesifisyyttä tulisi joiltakin osin täsmentää. Esim. ikäryhmittäin tuotettavissa tiedoissa on vaihtelevuutta, kuten ylipainoisten osuus nuorista; tai kohtalaista tai vaikeaa ahdistusta kokevien nuorten osuus; kaipaavat täsmentämistä sillä eksakti ikämääre puuttuu. Joissakin mittareissa on täsmällisesti kuvattu ikäryhmä, josta tieto halutaan. Esimerkkinä tästä on mm. syrjäytymisriskissä olevien osuus 18-24 vuotiaista; tai itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus yli 20-vuotiaista. Ikäryhmittäin täsmällisesti kuvattu mittarivaatimus helpottaa tiedon tuottamista ja analysointia. Kaikki hyvinvointialueet ja kunnat myös varmemmin ottaisivat samat indikaattorit tarkasteluun indikaattoripankeista.

Joiltakin osin hyvinvointikertomukseen saatavassa tiedossa korostuu kirjaamisen merkitys, esimerkiksi §2, kohta 2 (elintavat). Miten on varmistettu, että kirjaamiskäytännöt ovat yhdenmukaiset ja tarvittava tieto alueellisesti vertailtavaa?

Pohdittavaa on lisäksi siinä, miten saadaan tietoa sellaisesta väestön osasta, jotka eivät käytä palveluja, tai eivät ole palvelujen piirissä. Asetusta määrittäessä on pohdittava valittujen mittarien reliabiliteetti ja ja valideetti, jotta voidaan varmistaa saadun tiedon laatu. Tällä on merkitystä, miten kattavasti tietoja on väestöstä saatavissa esim. pienet kunnat, joiden väestön määrä on vähäinen. Saadun tiedon kattavuudella ja eheydellä on merkitystä silloin, kun vertaillaan hyvinvointialueita keskenään tai vertaillaan eri mittareilla saatua tietoa hyvinvointialueen sisällä eri kuntien kesken.

Hyvinvointialueen johtamisen vähimmäistieto: ensimmäiset tiedot (2-4 §)

Onko luonnos tekniseksi soveltamisohjeeksi selkeä?

Kyllä

Perustelut miksi.

Pääosin kyllä. §2, kohta 3:ltsestä huolehtiminen on esitetty esimerkkitasolla, ja kaipaa täsmentämistä. Itsestä huolehtimiselle ei ole määritetty luonnoksessa mittareita, indeksi- tai indikaattoritietoa, jonka kautta asiaa voidaan kuvata. Tulkinta on johtamisen kannalta liian epämääräinen, sillä kohdan lopussa kuvataan, että tieto koostuu tässä vaiheessa pääosin muiden mittareiden kautta. Tässä kohdin tulee selkeyttää ne mittarit, joihin tässä kohdassa viitataan.

Onko asetuksen liitteenä oleva tekninen soveltamisohje ja sen liitteet (raportoinnin ja analytiikan käyttötapauskuvaukset, käsittemallit, palveluluokitus) riittäviä tukemaan asetuksen vaatimuksen mukaisia tietosisältöjen muodostamista?

Kyllä.

Hyvinvointialueen ja kunnan hyvinvointikertomuksen ja –suunnitelman vähimmäistieto (5-13 §)

Onko luonnos tekniseksi soveltamisohjeeksi selkeä?

Kyllä

Perustelut miksi

Pääosin kyllä. Tiedon tuottamisessa joudutaan kuitenkin osittain luottamaan muiden kuin sotepalvelujen omaan tiedontuotantoon. Tämä saattaa lisätä tiedonkeruuseen liittyviä haasteita ja aiheuttaa tietojärjestelmien yhteensopivuusongelmia. Esim. § 7 on kuvattu indikaattoreita, joiden tietosisältö nousee kirjastojen, kansalaisopistojen, liikuntatoimen tai teknisen toimen alaan kuuluvista tietosisällöistä. Hyvinvointialueiden (sosiaali- ja terveydenhuollon) aloittaessa toimintansa, näiden toimijoiden osalta tiedon saatavuus saattaa nousta ongelmalliseksi ja vaatia useiden eri tietokantojen tarkastelua ja tietojen yhteensovittamista. Tämä lisää tiedonkeruuseen liittyviä haasteita ja voi aiheuttaa tulkinnallisia eroavaisuuksia kuntien, mutta myös hyvinvointialueiden välillä. Asiaa helpottaisi, jos tiedon saa saman tietojärjestelmän, esimerkiksi sähköisen hyvinvointikertomustyövälineen kautta, jolloin tiedon keruu ja analysointi helpottuisi.

Asetusluonnoksessa §8 on otsikoitu Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet alueella ja alueen kunnissa, mutta kohdan sisältö kuvattu pelkästään kuntien näkökulmasta (kohdat 1-5). Jos pykälän on tarkoitus kattaa myös hyvinvointialueiden hyte-rakenteet, asia tulisi täsmentää asetuksen tekstiin. Samassa yhteydessä Kohta 6: toteutuisiko ikääntyneiden ravitsemussuosituksen huomiointi jo erikseen §2:n kohdalla, jossa on kuvattu ikääntyneiden toiminta- ja suorituskyykyä RAI-arviointivälineistön tuottaman tiedon avulla. Ravitsemus sisältyy RAI-arviointivälineistöön, joten tarvitaanko §8 kohdassa 6 erikseen mainintaa ikääntyneiden ravitsemussuositusten toteutumisesta? Voisiko asian yhdistää §2:n, jolloin ravitsemus yhdistyisi kiinteämmäksi osaksi toimintakyvyn tukemista ja johtamisen vähimmäistietosisältöä?

Onko asetuksen liitteenä oleva tekninen soveltamisohje ja sen liitteet (indikaattorilistat) riittäviä tukemaan asetuksen vaatimuksen mukaisia tietosisältöjen muodostamista?

Pääosin kyllä. Indikaattorilistojen vaatimuspäivityksistä ja niiden muutoksista tulee kuitenkin luoda järjestelmä, jolla aktiivisesti tiedotetaan hyvinvointialueita ja kuntia, jotta kulloinkin voimassa olevat vaatimukset olisivat kaikilla toimijoilla ajantasaisina tiedossa.

Muut kommentit

Muut kommentit

Vähimmäistietojen tulee olla automaattisesti saatavilla kansallisista tietopalustoista ilman manuaalista ja massiivista tiedonkeruuta. Asetusluonnoksessa on tällä hetkellä päällekkäisyyttä ja epätasaisuutta hyvinvointialueilta vaadittavan ja kunnilta vaadittavan tietosisällön kesken.

Laatijat:

Häkkinen Eeva
Etelä-Savon sosiaali- ja terveystieteiden kuntayhtymä

Koski Jarmo
Etelä-Savon sosiaali- ja terveystieteiden kuntayhtymä

Syvöja Pirjo
Etelä-Savon sosiaali- ja terveystieteiden kuntayhtymä